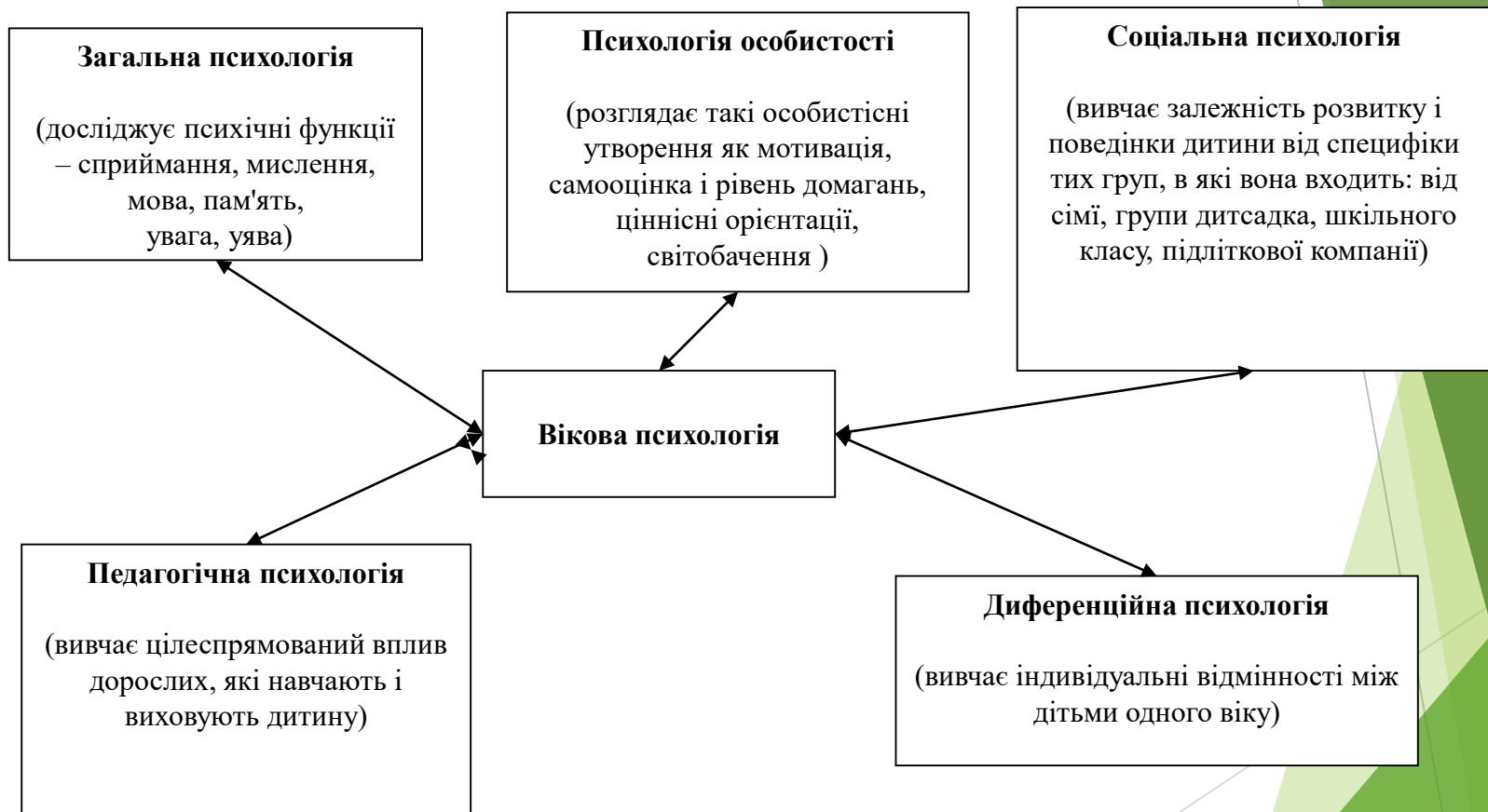

ВІКОВА та ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Зв'язок вікової психології з іншими галузями

Завдання вікової психології

Етапи розвитку вікової та педагогічної психології

Зародження в античності ідей онтогенетичного розвитку психіки людини:

спроби Піфагора, Гіппократа, Аристотеля, спрямовані на визначення основних етапів розвитку психіки людини

Тлумачення філософами та педагогами епохи Відродження сутності психічного розвитку людини:

- обґрунтування Я.А.Коменським принципу природовідповідності навчання
- формулювання проблеми співвідношення природного і соціального факторів психічного розвитку

Виокремлення вікової та педагогічної психології як наукових галузей:

- започаткування Ч.Дарвіним наукового підходу до вивчення психічного розвитку людини, вивчення І.М. Сеченовим механізмів розвитку психічних функцій у дітей,
- використання експериментальних методів дослідження вікової динаміки психіки, розробки концепцій психічного розвитку людини

Сучасний стан розвитку вікової та педагогічної психології:

- уточнення та розширення предмету вивчення,
- поглиблення та систематизація знань щодо розвитку психіки впродовж онтогенезу людини та вплив навчання, учіння, виховання, самовиховання тощо
- збільшення науково-дослідних установ з проблематики вікової і педагогічної психології

Особливості психічного розвитку:

- ▶ суперечності (зовнішні і внутрішні) як основа психічного розвитку;
- ▶ неперервність психічного розвитку;
- ▶ дискретність (умовний розподіл на вікові періоди);
- ▶ незворотність;
- ▶ взаємозв'язок психічного з іншими напрямками розвитку - фізичним, соціальним, фізіологічним;
- ▶ нерівномірність;
- ▶ перехід від нижчих психічних структур до вищих;
- ▶ «спіралеподібний» характер розвитку психіки;
- ▶ взаємозв'язок кількісних та якісних змін психіки;
- ▶ планомірність та наступність психічного розвитку.

Сфери психічного розвитку

- ▶ Психофізична, яка включає в себе зовнішні (ріст і вага) і внутрішні (внутрішні органи, м'язи, кістки, залози, конституція) зміни тіла людини. Носії - індивід.
- ▶ Психосоціальна - включає зміни в емоційній і особистісній сферах. Особливе значення для становлення Я-концепції і самоусвідомлення особистості, відіграють міжособистісні стосунки. Носії - особистість.
- ▶ Когнітивна - включає всі аспекти пізнавального розвитку здібностей. Носій - суб'єкт діяльності.

Фактори (провідні детермінанти) психічного розвитку

- ▶ **Спадковість** - це прояв генотипу. Водночас, кількість варіантів людського генотипу надзвичайно велика. Тому кожна це унікальний генетичний об'єкт, який ніколи не повториться. Сюди ж включають природжені ознаки (особливості внутрішнього розвитку дитини та процесу її народження), результати дозрівання нервової системи.
- ▶ **Середовище** - це оточуючі людину суспільні, матеріальні і духовні умови її існування, які засвоюються в процесі спілкування. З віком соціальне середовище розширюється для людини.
- ▶ **Активність** - це діяльнісний стан організму як умова його існування. Активність - це врегульовуючий фактор середовища і спадковості. Активність може проявлятися на репродуктивному (копіювання дії дорослих), виконавчому (виконання поставлених завдань) і самостійному (самостійна постановка завдань та способів їх вирішення) рівнях (за Г.О.Люблінською).

Критерії вікової періодизації психічного розвитку

- ▶ **Соціальна ситуація розвитку** - це особливе поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх умов психічного розвитку індивіда, типове для представників певного вікового періоду.
- ▶ **Провідна діяльність** - це діяльність, яка, виникаючи в рамках нової соціальної ситуації розвитку індивіда, забезпечує розв'язання психічних суперечностей і формування психічних новоутворень. Провідна діяльність є показником адекватності психологічного віку індивіда, в ній виникають інші види діяльності, відбуваються зміни психологічних особливостей особистості на даній стадії розвитку.
- ▶ **Психічні новоутворення** - прогресивні надбання психіки, що є узагальненим результатом психічного розвитку індивіда у певному віковому періоді.

Види провідної діяльності (за Л.М.Фрідманом)

- ▶ Період немовляти: **безпосереднє емоційне спілкування з дорослим;**
- ▶ Ранній вік: **предметно-маніпулятивна діяльність;**
- ▶ Дошкільний вік: **ігрова діяльність;**
- ▶ Молодший шкільний вік: **навчання;**
- ▶ Підлітковий вік: **інтимно-особистісне спілкування з ровесниками;**
- ▶ Юнацький вік: **навчально-професійна діяльність.**

Динаміка зміни вікових періодів

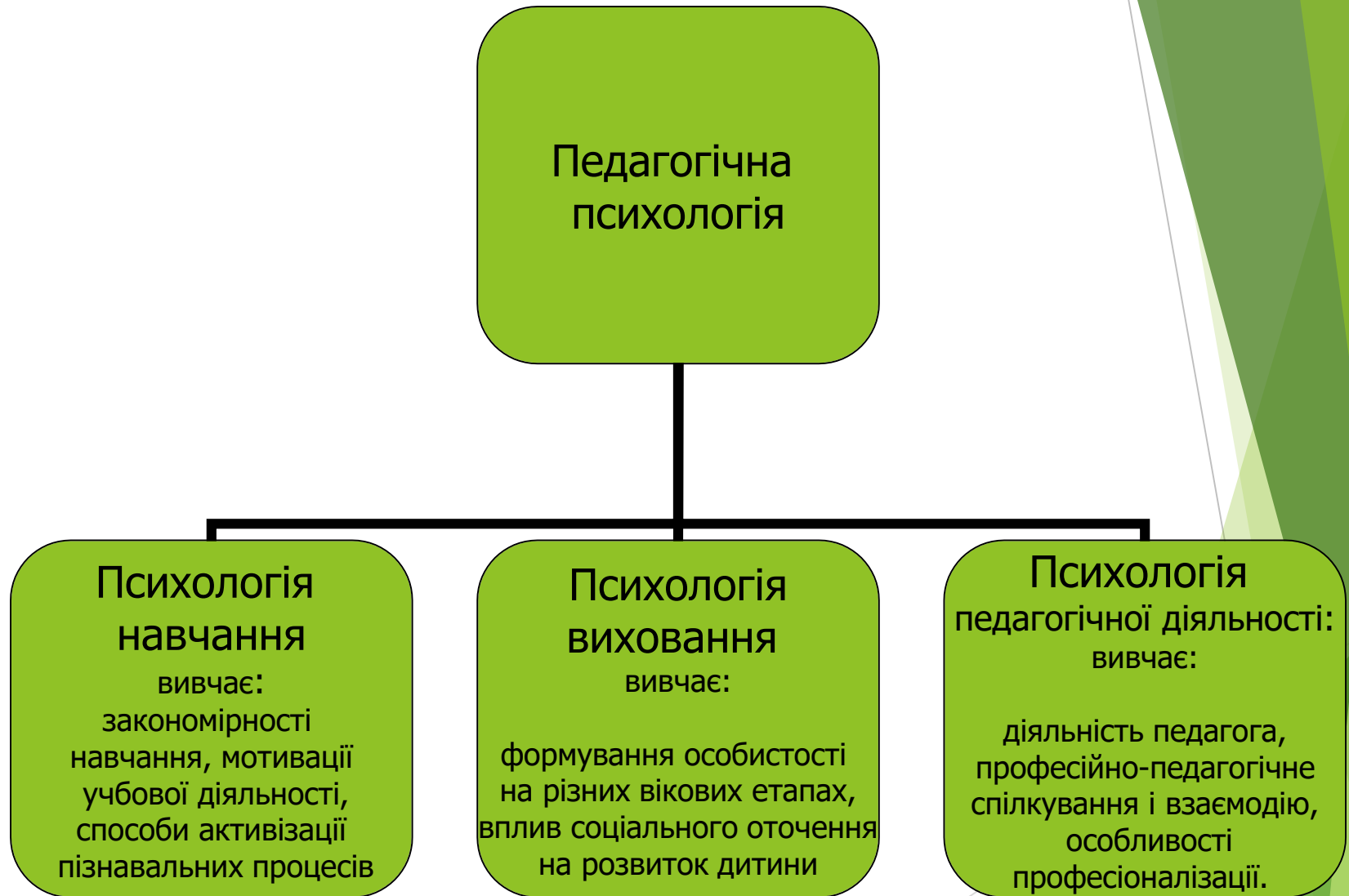

Загальна характеристика педагогічної психології

Педагогічна психологія - це галузь науки, що розташувалась між психологією та педагогікою, та стала сферою спільного вивчення взаємозв'язків між вихованням, навчанням і розвитком підростаючого покоління.

Структура педагогічної психології

Методи вікової та педагогічної психології

- ▶ Спостереження, інтроспекція;
- ▶ Експеримент (природний та лабораторний);
- ▶ Тести;
- ▶ Метод вивчення продуктів діяльності;
- ▶ Опитування (безпосереднє і опосередковане), анкетування;
- ▶ Соціометрія;
- ▶ Біографічний метод
- ▶ Близнюковий метод та ін.

УСПІХІВ У ПОДАЛЬШОМУ ПОГЛИБЛЕНІ ЗНАНЬ!